

בני השבע-עשרה בבריטניה

דברים שנאמרו ברדיו הבריטי ונדפסו ב-«London Calling».

אשתי ואני — כוונות נשואים רבים בימינו אלה — צופים עתה פני תקופה קדחת ורבת-חרדות בחיינו המשותפים. בכורנו יורדים הוא ומשרת בסיפונה התחתי של אנית-קרב בריטית, — ואין לי כל דרך לדעת היכן הוא נמצא בשעה זו. ועתה, באחד הימים של השבוע שעבר, עמד גם הצעיר והשתחרר ליום אחד מבית הספר, חמק ונסע לעיר הקרובה ובערב חזר לבשר לנו שאף הוא התנדב לצי ונתקבל. באפריל הבא יקרא אל הדגל. אכן לא יהיה לנו קיץ משמח ביותר, לאמו ולי. יפהיפה אנו יודעים, שגם אם יש לקוות לסיום המלחמה עם גרמניה בשנה הבאה, הרי עדיין מן ההכרח יהיה להלחם את המלחמה היפנית עד הסוף, מלחמה העתידה להרחיק את בנינו מרחק רב-מאד מן הבית.

אולם אין ברצוני עתה, בשום פנים, לעמוד ולתנות את פרשת סבלותיהם של ההורים. צרת-רבים, צרת-עולם, היא. ענין רב יותר אני מוצא בחקר הרגשות המפעמים בימים אלו את לבותיהם של נערים כה רבים כבננו הצעיר — אותם בני השבע-עשרה שכולם נסערים ורוגשים, חומקים להתגייס לכוחות המזוינים ומשליכים אתרי גום — כך חושש אני — את לימודיהם ואת הקריירה שלהם לעתיד לבוא.

כפי שידוע לכם, אולי, נקראים הנערים שלנו לשירות בניל שמונה-עשרה. לעת עתה נוהגת הממשלה לספח את הבתורים הללו לצי-המלכותי, או לחיל-הצי, אך לא לצבא, ונוכח המחסור החמור בידים עובדות נגזר על רבים להתגייס לעבודה במכרות הפחם. אולם אם הצעיר המתנדב לא מלאו לו שמונה-עשרה שנה, הוא רשאי עדיין לבחור לעצמו את השרות הרצוי לו, וזוהי במידת-מה הסיבה לאותה ריצה בהולה של בני השבע-עשרה שלנו אל לשכות הגיוס.

אך רק במידה חלקית. כל בחור אמיץ נמשך לצאת בעקבות אחיו הגדולים לכוחות הלוחמים ולנער עצמו ויהי-מה מעבודה אזרחית. אבל עוד דברים בנו. קרוב אני למספר רב של צעירים מסוג זה, וסבורני שאני רשאי לומר, כי יותר מכל דבר אחר מניע אותם החשש שמא יאחרו את המועד. הם מסתערים על לשכות הגיוס פשוט משום שהם רוצים לקבל אותה. פיסת-גנייר קפנה שתוכיח כי לפחות היו נכונים לקחת חלק במערכה.

מעות מרה הם טועים, המסכנים הללו! חוששני שלכולם יינתנו אפשרויות די והותר לשרת ורבים מהם יצטרכו להשאר בכוחות המזוינים תקופות ארוכות, ולא רק כשומרי השלום. רצוני רק לציין כי גאה אני שוכיתי לראות רוח כזאת מפעמת דור ששימש לא אחת מסרה לחיצי בקורת שנונים. ובשעה שאני שומע שמישהו מדבר, ולו רק במופשם, על „העייפות למלחמה“ של העם הבריטי, אין לי אלא להפנות מחשבותי אל אותם הבחורים כדי לעמוד על כל האיוולת שבדיבורים כאלה.

אמנם, אנשים רבים כאן עייפים עייפות הגוף. יכול הייתי להציג לפניכם סחר פועל מספנה בקלייד העובד זה ארבע שנים רצופות ששים ושתים שעות בשבוע ובמשך כל הזמן הארוך הזה היתה לו רק תופשת-שבוע אחת. אבל עייפות למלחמה הריהי ענין פסיכולוגי, במידה מסוימת זוהי התמוטטות הרצון לנצח. והריני אומר, ויכול אני להוכיח זאת, כי אין לך

דבר שבני-ארצי יהיו רחוקים ממנו יותר מאשר מהתמוטפות כוונ.

אחת ההוכחות לכך אפשר למצוא בפרשת הצעירים הללו ואחיהם הקשישים מהם, ולא מנעתי עצמי מן הפרחה לבחון את מעגתי בחינה סמאטיסית. בביתנו מצויים תצלומי קבוצות האתלטיקה של בית-ספר גדול לנערים, משלש השנים האחרונות, ועל שולחן הכתיבה שלי מוצגים תצלומיהן של קבוצות כדור-הרגל, תמשה-עשר נער בכל אחת מהן. גם לאתר שהבאתי בחשבון את העובדה כי נער אחד יכול לשחק בקבוצה הנבחרת שתי עונות רצופות, הרי בכל זאת עוד היו לנגד עיני דמויותיהם של ארבעים נערים שונים. ואז — מתוך עצבות כלשהי — התחלתי להתחקות על מעשיהם עכשיו.

אחד מהם — וכמה מיטיב אני עדיין לזכור את ראשו בהיר-השער בחלפו קל כבוק על פני מגרש-התחרות — לעולם לא ישחק עוד בכדור רגל. הוא צעד נכחו לקבל קבוצת גרמנים שנכנעה בסיציליה, ולפתע השמימו הנאצים את הדגל-הלכן ופתחו באש תחמקלעים. הבחורים ששיחקו פעם יחד אתו בכדור-רגל לא ישכחו את מעשי החזירות הוזה, האפייני כל-כך לבעליו. רק שנים מהתבורה משרתים בצי. הם נמצאים בבית ספר יבשתי והאימוך-המוקדם שלהם הוא בעיקרו אמון צבאי.

שלושה הם חיילי הצי המלכותי, אך רובם בצבא: חיילים בגדודי ה"סקוטס גרדס", ה"בלק וומש", ה"סיפורט" וכו' — אחד או שנים בחיילות-התכניים, חיל האתתים והמהנדסים-המלכותיים. מעניין הדבר שרק אחד מבין הארבעים נמצא בחיל-התעופה המלכותי ורק אחת בורוע-האוויר של הצי. רוב הנערים עודם במתנות האימונים, אך שלשה כבר נשלחו למדינות-הים. שנים מהם מתקדמים במערכות המתנה החמישי בדרך לרומא.

רציתי להעלות כאן נקודה אחת שיש בה ענין רב, אם כי אין לה חשיבות גדולה ביותר. מאחר שאני נמצא מאז פרוץ המלחמה במחיצתה של פנימית בית-הספר לנערים יכולתי לראות, כי מהלך המלחמה בתקופה של עויבת בית הספר משפיע תמיד על בחירת השירות או היחידה שאליהם יפנו הנערים היוצאים. למשל: ב-1941 פנו רוב הנערים ישר אל חיל-התעופה המלכותי; ובודאי לא נשגה אם נאמר שהם הושפעו מעלילות הנבורה של פייסי ההוריקינים והספיטפיירים שלנו במערכה על בריטניה.

לאחר מכן, משהתלקחו הקרבות באפריקה הצפונית, פנה הזרם מיד אל גדודי הרגלים; ואנשים מנוסים ממני מודים שדבר זה מעיד על השפעת הצלחתו של המחנה השמיני, ביחוד בין הבחורים הסקוטיים שלנו, שהשני הדיביזיה ה-51 ("היילנד"), הסקוטית, היו להם לסמל ולהשראה. נראים הדברים שהנוער האמיץ שואף מטבעו לקפוץ לתוך המערכה "החמה" ביותר, ואפשר שאין זה סימן רע למונה של אומה.

אם כך ואם כך, לאחר שסיימתי את סקירתתי על שלש קבוצות הכדורגל האלו קבעתי, כי מבין ארבעים הנערים, שדובר בהם, רק ארבעה אינם במדים. אולי ראוי להסביר, כי צעיר הרוצה ללמוד תורת הרפואה או מקצועות מסויימים של מדעי הטבע פטור אצלנו מן השירות הצבאי לשנה, לפחות, בתנאי שבמשך אותה שנה יגלה כשרון רב למדי ללמודיו. אם לאו, הוא יסופח לשירותים-הלוחמים.

מבין ארבעת מודעי הצעירים, שזכו לקבל שטרור בדרך זו, רק אחד יכול היה להיות חשוד, בעיני מבקר זעום-עינים, כמשתמש. הוא בן-יחיד לזוג בא-בימים, ובמקרה יודע אני שהיה נתון ללחץ חזק ביותר של דברים-שכלב כדי שיבור לו את דרך המדע במקום להצטרף

לכוחות המזוינים. והנה בקיץ זה הכשיל עצמו הנער האומלל והנבוכ הזה, בכונה תחילה, בבחינותיו, כדי שיוכל להיות שוב יחד עם חבריו לבית הספר.

קצת מטורפים הם הבחורים הללו בעיני מבוגר, אך יש בו במנהגם זה משהו ממירוף שבחסד-עליון. ואם דברי אלה, שאני מספר לכם, אמורים בבחורים שזכו לקבל חינוך הפותח לפנייהם שערים למשמרות של אתריות ומנהיגות, — הרי ראוי להזכיר כי טרם בא המועד לסיכום פרשת עמידתם במבחן המלחמה הזאת.

רובם, בעצם, בנים למשפחות המעמד הבינוני. עשירים אין ביניהם, ואחדים מהם עניים; רובם בניהם של אנשים שהקריבו קרבנות כדי להקנות לילדיהם השכלה גבוהה יותר. ורבים מהנערים, תלמידי בית הספר הנ"ל, הם בניהם של פקידים, סוחרים, מהנדסים, וכו', היושבים במדינות הים, בהודו, בסין, באפריקה המזרחית והדרומית ובעיילון. יש מהם שלא ראו את אבותיהם זה שנים ולא יראו אותם עוד זמן רב, שכן אבותיהם כלואים במחנות שבי יפניים. אם נוגעים דברים אלה עד הלב — ודומני שכן הוא — הרי יש עוד בפרשה זו של עירוני כל חיותו של בית-ספר טוב אל הכוחות המזוינים צד רציני מאד. שלושים וששה מבין ארבעים צעירים בוגרי בית ספר רגיל בהחלט — שהם 90% — לבושים מדים וצפויים לסכנות הקרב. אלה נועדו להיות המומחים התכניים שלנו, החוקרים, הסורים, הרופאים אשר לנו; וגם אם יהיה שעור הניצולים ממות גבוה כאשר יהיה, הרי אין ספק כי השתלמותם הראויה של אזרחים עתידים אלה תדחה במידה מרגית כמעט. בדרך כלל סבור אני — ואני אומר זאת בשמי בלבד, כאב, — שיפלו יפה למדי בבעית כותה-האדם שלנו, — ביחוד בשנתיים האחרונות. ואעפ"כ לא אוכל להעלים עין מהעובדה, כי במדה שמדובר בכשרונות מיוחדים ובהכשרה מקצועית, הרינו משלמים בעד הנצחון מחיר מופרז. בתי-ספר, אוניברסיטאות, מרפאות, בתי-חולים, מערכות-עתונים, גלריות-אמנות — כל אלה עודם פועלים, פועלים בשארית כוחותיהם, ונושאים את דגלם ברמה; אך רק בזכות מאמצים גדולים של כל אחד מאנשיהם ובזכות אינזואלידים ואנשים באים-בימים הממשיכים לשאת בעול. הייתי רוצה לערוך פעם חקירה מדויקת ומפורטת באותו צד של הדברים, הנשכת לעתים תכופות כל כך, כיצד, למשל, הצליחה מערכת עתון שהיה בה לפניו חבר עובדים מלא, שאיבדה את מיטב אנשיה בזה אחר זה, שקשריה עם החוץ נשתבשו פעמים רבות בהרעשות, — כיצד הצליחה זו בכל זאת להוציא את העתון במועדו, בעזרת נערות ונערים חסרי נסיון במערכת, וחבורת פועלים ותיקים שפרשו מן העבודה והוזעקו לחזור אליה — ליד מכונת המידור.

אך ראוי לנו להזכיר גם זאת. אמנם כולנו חייבים להצטער על שהבחורים המתוגנים ביותר גאלצים להפסיד שנים כה רבות שיכלו לבלותן באוניברסיטה או בבית-הספר התכני הנבונה. אבל עם זאת אל לנו לזלזל בערכם של הנסיונות שהם רוכשים בשירותם. היה מי שאמר, כי הלימוד היא ביותר לאדם הוא לימוד האדם. יודע אני כי בני שלי במדור התחתני של אניתי-קרב לומד תורה שלא היה זוכה לה אולי לגמרי לולא המלחמה; לומד הוא לדעת כי מיצורים שונים ומשונים מצטרף ישובו של עולם. מבלי שיחכוון לכך הרי הוא כיום תלמיד של מדעי-הכלכלה ותולדות-החברה, שכן הוא מוצא בין חבריו את בן משכנות-העוני של הכרכים, הנער החמים מן התוה שבכפר, את בעל-המלאכה, את הבנאי, את המתאגרף המקצועי, את הספורטס; ובחדשים מעטים אלה בים סיגל לו מידת הבנה גדולה לרוחו-של-אדם וכל חבריו, "בחורים גפלאים הם", כדבריו עצמו.